

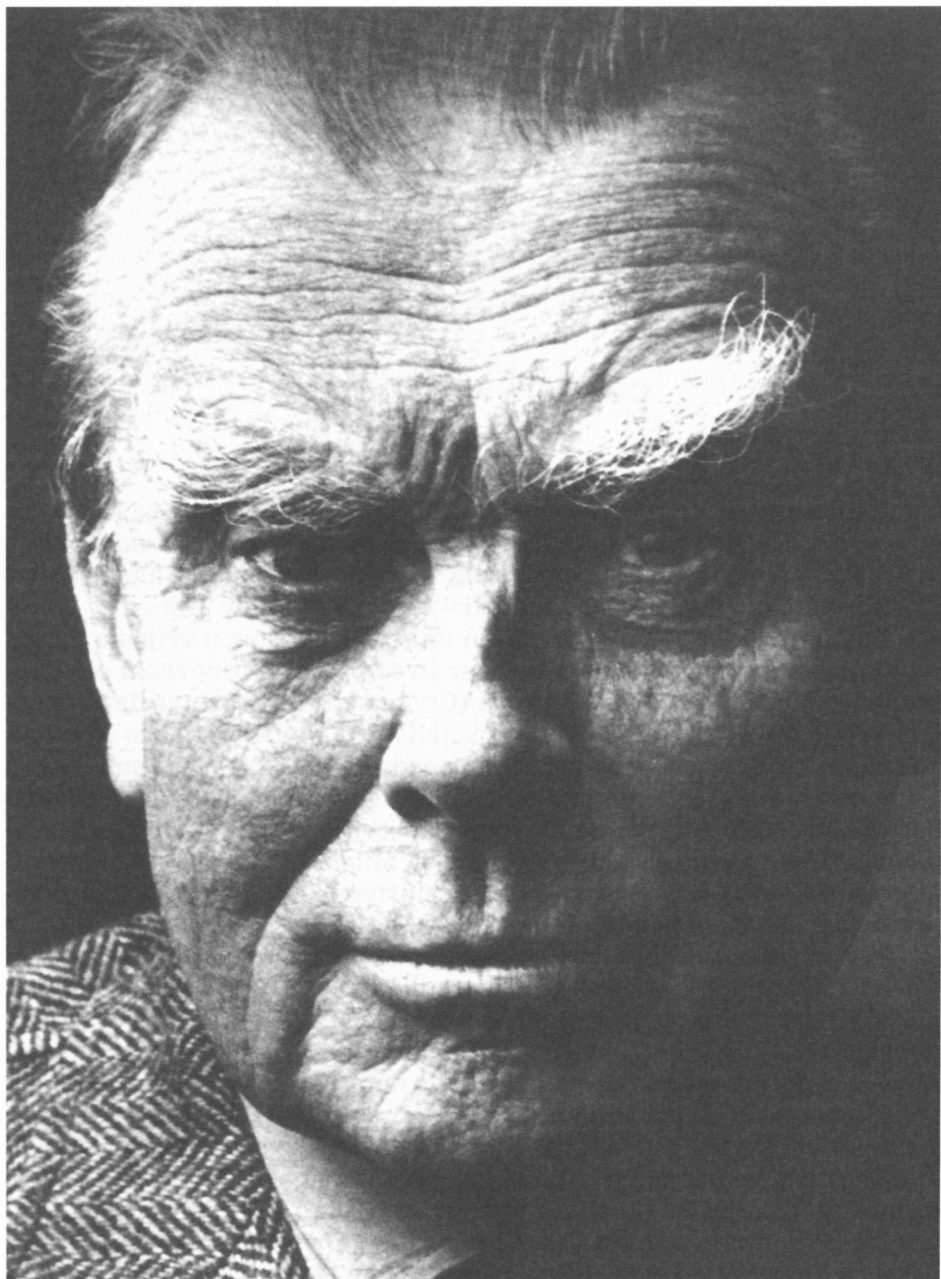
CZESLAW MIŁOŚZ
(1911.-2004.)

Ukoliko je još druga polovica 20. stoljeća imala pjesnika na kog su se mogli pozivati ljudi posve različitih političkih ili estetskih zasada, ako je pjesništvo Zapada još imalo modernog, suvremenog čovjeka u čiji se univerzalizam moglo istinski povjerovati – to je bio Czesław Miłosz.

Poljak iz Litve, plemić, građanin uništene Varšave u vrijeme ustanaka, sudionik te borbe, istinski ljevičar i već po svom osnovnom osjećaju građanin svijeta; nakon ruske izdaje (Crvena armija čekala je da Nijemci pobiju poljske ustanike), diplomat socijalističke Poljske koji kao otpadnik od staljinističke ortodoksije početkom pedesetih 20. st. postaje emigrant u Francuskoj, a kog su tamo intelektualni krugovi, tako jako pod utjecajem Sartrea, prezreli zbog *izdaje* lijeve pravovjernosti – uza svu političku, tipičnu sudbinu čovjeka s europskog istoka, Miłosz je održao vjernost svom jednom jedinom osnovnom nagonu: pjesništvu kao obliku spoznaje, pjesništvu kao konačnoj ljubavi prema životu.

Već u mladosti priznati poljski pjesnik, usporediv je s velikim Čileancem Pablom Nerudom: 20. st. u njima je u velikoj mjeri našlo svoj pjesnički izraz i svoj osjećaj slobode. Iz današnje perspektive, bila bi to tipična sudbina u stanovitim međunarodnim krugovima, da Czesław Miłosz, svojim pristankom na odlazak u Ameriku, nije sve do u duboku starost nastavio pisati stihove: čak i oni posljednji, dva mjeseca prije smrti, imaju svježinu mladosti, intelektualnu radoznalost za naslijeđenu kulturu, začuđenost nad suvremenim svijetom, te nadasve ljubav za materinski poljski jezik. U svijetu engleskog jezika i književnosti ubrzo su prepoznali njegovu univerzalnost i prevodili ga, mnoge stvari je kao profesor na Berkelyju i sam napisao na engleskom (uglavnom eseje), ali jezik na kojem je razgovarao sam sa sobom, sa svojom sudbinom i stvarnošću, zauvijek je ostao poljski.

U međuvremenu je svojim stihovima obuhvatio sav današnji postojeći svijet – osjećajem iz perspektive povijesno beznačajnog i nemoćnog pojedinca; kulturno, pak, spajajući veliku tradiciju zapadnog pjesništva s jednostavnim ispovjednim izrazom koji su suvremenici mogli odmah razumjeti. Godine 1980. dobio je Nobelovu nagradu za književnost, koja

Czesław Miłosz

je samo potvrdila *lokalnog* poljskog pjesnika i emigranta koji je sav svijet stao osjećati kao svoju domovinu.

Czeslaw Milosz po svim parametrima ostaje jednim od najvećih pjesnika druge polovice 20. stoljeća, ne samo poljskih i ne samo europskih; ugrađen u visoku poetsku kulturu Zapada, vjerojatno će govoriti i mnogim budućim naraštajima kojima do te pjesničke kulture bude još stalo.

Razredu za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti bila je iznimna čast što je takav čovjek i pjesnik bio njegovim dopisnim članom.

Nikica Petrak

